

De (gekleurde) berichtgeving over cannabisteelt in de Vlaamse media

Lessen voor beleidsmakers

Tom Decorte*

Terwijl cannabis bij een aanzienlijk deel van de Belgische en Nederlandse bevolking - aan de vraagzijde dus - 'genormaliseerd' is, heeft de (internationale) cannabismarkt - de aanbodzijde - de laatste veertig jaar een belangrijke verschuiving naar (inter)regionale productie en inheemse teelt gekend. In de lage landen wordt de roep om een hardere aanpak van de cannabisteelt steeds luider. In dit artikel vatten we enerzijds samen wat over de lokale cannabisteelt kan worden geconcludeerd aan de hand van een inhoudelijke analyse van de mediaberichtgeving van de laatste (vijftien) jaar in de Vlaamse kranten. Anderzijds formuleren we een aantal kritische bedenkingen bij de wijze waarop het fenomeen van de lokale cannabisteelt in het wetenschappelijke onderzoek wordt 'geconstrueerd'. De vaststelling dat zowel in de media als in het wetenschappelijke vertoog slechts een gebrekkig beeld van de cannabisbranche wordt gepresenteerd, leidt ons tot een aantal overwegingen of lessen voor beleidsmakers omtrent de effecten van hun beleidsstrategieën.

Inleiding

Terwijl cannabis bij een aanzienlijk deel van de Belgische en Nederlandse bevolking - aan de vraagzijde dus - 'genormaliseerd' is, kende de (internationale) cannabismarkt - de aanbodzijde - de laatste veertig jaar een belangrijke verschuiving naar (inter)regionale productie en inheemse teelt (Jansen, 1996; Jansen, 1999; Bovenkerk & Hogewind, 2002; Hough e.a., 2003; Maalsté & Panhuysen, 2007; Decorte, 2007). In de lage landen wordt de roep om een hardere aanpak van de cannabisteelt steeds luider. Maar is dat wel een structurele oplossing? En is

* Prof. dr. T. Decorte is hoofddocent criminologie aan de Universiteit Gent en coördinator van het Instituut voor Sociaal Drugsonderzoek te Gent. E-mail: tom.decorte@ugent.be.

zo'n beleidsstrategie gebaseerd op een volledig beeld van de sociale organisatie van de cannabismarkt en op een goed inzicht in de mechanismen die de moderne cannabismarkt vormgeven?

In dit artikel analyseren we het dominante vertoog over de cannabis-teelt op tweeërlei wijze. Enerzijds vatten we samen wat over de lokale cannabis-teelt kan worden geconcludeerd aan de hand van een inhoudelijke analyse van de mediaberichtgeving van de laatste (vijftien) jaren in de Vlaamse kranten. Anderzijds formuleren we een aantal kritische bedenkingen bij de wijze waarop het fenomeen van de lokale cannabis-teelt in het wetenschappelijke onderzoek wordt 'geconstrueerd'. De vaststelling dat zowel in de media (dus in de publieke opinie) als in het wetenschappelijke vertoog slechts een gebrekkig beeld van de cannabisbranche wordt gepresenteerd, leidt ons tot een aantal overwegingen of lessen voor beleidsmakers omtrent de effecten van hun beleidsstrategieën.

Samenstelling en analyse van een databestand mediaberichtgeving

We analyseerden de berichtgeving over cannabis-teelt in de periode 1992-2005 in zeven Vlaamse kranten: *Het Laatste Nieuws*, *Gazet van Antwerpen*, *De Morgen*, *De Standaard*, *Het Volk*, *Het Belang van Limburg* en *Het Nieuwsblad*. Voor de periode vanaf 1998 maakten we gebruik van het gedigitaliseerde archief Mediargus (een initiatief van de Vlaamse dagbladuitgevers, gesteund door de Vlaamse overheid). Voor de jaren van 1992-1998 doorzochten we de respectieve archieven van deze kranten handmatig (bepaalde jaargangen stonden op microfilm, in andere gevallen moesten de kranten manueel worden doorgebladerd).¹ Voor het zoeken in de digitale persdatabank en in de archieven werd van tien trefwoorden uitgegaan ('cannabis', 'hennep', 'kweek', 'kweker', 'kwekerij', 'marihuana', 'plantage', 'planten', 'teelt', 'teler' en 'weed'), evenals van mogelijke samenstellingen (bijv. 'cannabisplantage', 'hennepkwekerij', 'weedteler').

In totaal werden op die manier 626 krantenartikelen geselecteerd. Zeventien daarvan bevatten geen verwijzing naar een concrete plantage of kwekerij, maar waren algemene beschouwingen over de cannabis-teelt in Vlaanderen; 609 artikelen hadden ten minste gedeeltelijk betrekking op de ontdekking van een plantage of kwekerij in Vlaanderen. Artikelen over cannabisplantages in het buitenland werden niet

¹ Aan de verzameling van de krantenartikelen werkten laatstejaarsstudenten van de opleiding Criminologische Wetenschappen aan de Universiteit Gent mee, in het kader van hun eindverhandeling. Onze dank gaat uit naar Caroline Behaeghel, Frederik Droesbeke en Aaron Vanarwegen.

weerhouden. Het spreekt voor zich dat verschillende krantenartikelen over de ontdekking of ontmanteling van eenzelfde cannabisplantage handelden. Om dubbeltellingen te vermijden, werd daarom voor de analyse niet het krantenartikel als analyse-eenheid gebruikt maar de plantage.

Voor de periode 1992-2005 konden wij op die manier een database over 541 ontdekte plantages samenstellen. Op basis van deze database groeide vervolgens een SPSS-bestand, met verwerking van alle mogelijke gegevens. We codeerden voor elke plantage allerlei variabelen, onder meer met betrekking tot de grootte van de plantage, de locatie van de plantage, gegevens met betrekking tot inbeslagnamen en arrestaties, de bestemming van de teelt, de aanleiding voor de ontdekking van de plantage, en de omschrijving van de teelt (amateuristisch, professioneel, groot- of kleinschalig).² Met de cannabisplantage als eenheid van analyse kon het databestand op basis van vele artikelen uit diverse kranten zo goed mogelijk worden aangevuld. Bij tegenstrijdige informatie in krant X en Y met betrekking tot eenzelfde variabele, werden daarom geen gegevens ingevoerd ('missing values').

Inhoudsanalyse van de mediaberichtgeving over cannabisteelt

Wie in de media het fenomeen van de cannabisteelt in Vlaanderen volgt, stelt vast dat de berichtgeving over weedkwekerijen na 2001 bijna vervijfvoudigde: bijna twee derde van alle berichten over plantages in een periode van zestien jaar (64,7%) verscheen tussen 2002 en 2005. De meeste berichten over cannabisteelt verschenen in 2002 en 2005 (respectievelijk 102 en 111 plantages). Van 411 plantages konden wij via de analyse van de krantenartikelen achterhalen om hoeveel planten het ging. Tabel 1 laat zien hoe in de Vlaamse media de grootte van de plantages zich sinds 1994 ontwikkelt.³

2 Voor een volledig overzicht van alle variabelen waarop we codeerden, zie Decorte en Tuteleers (2007).

3 In 1990 en 1991 verschenen er geen berichten over cannabisplantages, en voor de jaren 1992 en 1993 troffen wij in de artikelen geen gegevens aan met betrekking tot de grootte van de ontdekte plantages.

Tabel 1. Evolutie in de Vlaamse media van het aantal kleine plantages (<100 planten) en grote plantages (>100 planten), en van het gemiddeld aantal planten per plantage (N=411; in absolute aantallen).

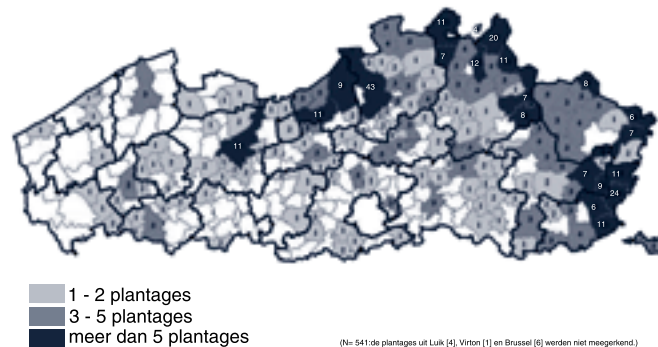
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1-100 planten	15	3	6	4	2	9	2	11	20	7	9	8
>100 planten	5	11	2	3	13	10	15	21	60	26	59	89
Gemiddeld aantal planten	129,6	412,4	327,1	1.578,4	337,2	391,2	395,6	431,0	1.190,0	624,5	1.002,9	940,9

Terwijl het aantal kleinere plantages (<100 planten) tussen 1994 en 2005 licht schommelt maar altijd aan de lage kant blijft, stijgen de absolute aantallen grotere plantages (>100 planten) na 2000 spectaculair. Dat de plantages die in de media aan bod komen steeds groter schijnen te worden, blijkt ook uit de evolutie van het gemiddelde aantal planten per ontdekte plantage (zie tabel 1). Vanaf 2002 stijgt het gemiddelde aantal planten per ontdekte plantage in de media opvallend. Die stijging kan niet aan eenmalige 'outliers' worden toegeschreven.

Voor 487 plantages (90% van alle plantages) kon in de artikelen worden achterhaald of het om inplanting teelt of buitenteelt ging. In de meeste gevallen (77,1%) betrof het binnenteelt. Vooral vanaf 2001 steeg het aantal inplanting plantages sterk (bijv. tot 84 gevallen in 2002 en 106 in 2005), terwijl het aantal gevallen van buitenteelt in de media steevast laag is gebleven (d.w.z. <10 gevallen per jaar).

In privé-woningen of er vlakbij (bijv. in de tuin, een serre) treft men de meeste cannabisplantages aan. Samen met appartementen - die zich vanzelfsprekend voor het opzetten van een plantage minder lenen - zijn privé-woningen goed voor 72,1% van de ontdekte plantages. Van de ontdekte plantages bevond 16,7% zich in leegstaande fabriekspanden, loodsen en magazijnen (vaak op industrieterreinen en van failliete bedrijven) en ongebruikte pluimveestallen, varkensstallen, paardenstallen, tuinbouwbedrijven of verlaten groentekwekerijen, enzovoort. In vijf gevallen ging het om 'verplaatsbare' cannabisplantages (bijv. binnenschip, bestelwagen, caravan).

Het merendeel van de ontdekte plantages waarover in de media gerapporteerd is, situeert zich in de noordelijke en oostelijke grensgemeenten van de provincies Antwerpen en Limburg (zie figuur 1). Terwijl in West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant per jaar nooit meer dan tien hennepplantages werden ontdekt, groeit de berichtgeving over Antwerpen en Limburg duidelijk sinds 2001. In de provincie Oost-Vlaanderen steeg het aantal kwekerijen aanvankelijk ook, maar sinds 2003 daalt het opnieuw.

Figuur 1 Geografische spreiding van cannabisplantages in de media in 1990-2005 (absolute aantallen).

Bij 328 plantages (60,6% van het totale aantal plantages in onze steekproef) vermeldde de media welke bestemming de oogst zou krijgen (op basis van politie-informatie). In vier gevallen waren de hennepplantages niet opgezet om cannabis als roesmiddel te produceren maar voor veevoeder of vogelzaad. In 14,0% van de gevallen wilde men alleen in persoonlijk gebruik voorzien. In 81,1% van de gevallen betrof het commerciële kwekerijen.

Meestal (bij 212 van de 266 plantages) was het niet duidelijk of de marihuana voor de Belgische, Nederlandse of een andere markt bestemd was. In 41 gevallen (19,2% van de expliciet commerciële plantages) was de productie - volgens de mediaberichten - bestemd voor Nederland en zijn coffeeshops, in één geval voor de Belgische markt en in twee gevallen voor verkoop aan Duitsland en Groot-Brittannië.

Bij 332 plantages (61,4% van het totale aantal plantages) gaven de kranten informatie over het feit of er naast de cannabisplanten andere zaken in beslag werden genomen. In de meeste gevallen (72,9%) ging het om kweekapparatuur: volledige installaties of onderdelen daarvan, zoals lampen, transformatoren, (koolstof)filters, vochtregelaars, timers, ventilatiesystemen, bevoeiingssystemen en afzuigsystemen, maar ook generatoren, elektrische kabels, volledige drooginstallaties, kweekmatten, meststoffen, enzovoort. In ongeveer één op vier inbeslagnamen was er sprake van gebruiksklare cannabis (27,7%). In 35 gevallen werden ook andere roesmiddelen in beslag genomen (bijv. xtc of cocaïne).

Van 218 plantages weten we via de krantenberichten welke concrete aanleiding achter de ontdekking zat. In vier van de tien gevallen betrof het geen proactief en doelgericht politieonderzoek naar cannabis-kweek. In 11,0% ging het om accidentele ontdekkingen door brand of

rookontwikkeling, geurhinder of problemen met de elektriciteitsvoorziening. Vaak ging het om 'toevallige' ontdekkingen, in het kader van huiszoekingen voor andere feiten, of na een (anonieme) tip. In 60,1% ging het wél om een doelgericht onderzoek naar cannabisteelt. Het is opvallend dat 116 van de 131 plantages (88,5%; dus bijna alle kwekerijen) die door proactief en doelgericht politieonderzoek naar cannabisteelt aan het licht kwamen, in de jaren 2002 en 2005 zijn opgerold. De aantallen zijn klein en nopen dus tot een voorzichtige interpretatie, maar deze vaststelling kan er op wijzen dat een stijging van het aantal ontmantelde cannabisplantages mede beïnvloed wordt door de mate waarin de politie van de bestrijding ervan een prioriteit maakt. Bij 500 plantages (92,4% van het totale aantal ontdekte plantages) maken de krantenberichten gewag van verdachten die zijn opgepakt. Het aantal verdachten varieert van 0-12 verdachten (met een gemiddelde van 1,69, en een mediaanwaarde van 1). Hoewel men de cannabissteelt in de laatste tijd wel meer met professionele, criminele ondernemers associeert, en wij kunnen veronderstellen dat bij het opzetten van een grootschalige kwekerij meer mensen betrokken zijn, stijgt het gemiddelde aantal verdachten per ontdekte plantage niet over de jaren heen. Dat zou erop kunnen wijzen dat de politie - als er al meer mensen achter de schermen van een grote kwekerij betrokken zijn - in de meeste gevallen niet in staat is gebleken om door te Rechercheren en het hele netwerk van eventuele betrokkenen op te rollen en aan te houden; dit kunnen we met deze data echter niet bevestigen of ontkrachten.

Van 491 verdachten is de nationaliteit bekend. Meer dan de helft van de verdachten zijn Belgen (55,2%), terwijl twee op vijf verdachten de Nederlandse nationaliteit hebben (40,5%). Op basis van wat de media melden, blijkt dat er voor het eerst in 2004 en opnieuw in 2005 bij de ontmanteling van hennepplantages meer Nederlandse dan Belgische verdachten zijn aangehouden. Sterker nog, wanneer we de ontwikkeling van het aantal Nederlandse en Belgische verdachten bekijken, rekening houdend met de grootte van de plantages (steeds volgens de mediaberichtgeving), dan valt op dat Nederlanders vaker aangehouden worden in het kader van het ontdekken van de grotere plantages (d.w.z. met meer dan 500 planten).

Gekleurd mediavertoog

De berichtgeving in de media vestigt niet zomaar onze aandacht op het fenomeen van de lokale cannabisteelt, maar ze reduceert dit ook tot eenvoudige, direct te bevatten boodschappen, die dan vaak de voedingsbodem vormen voor toenemende maatschappelijke bezorgd-

heid. Uit de empirische bevindingen hierboven blijkt dat in de media vaak wordt gesuggereerd dat de cannabisteelt in Vlaanderen steeds meer een zaak is van Nederlandse telers, die onder invloed van een hardere aanpak in Nederland naar België uitwijken.

In dat dominante mediadiscours wordt vaak geargumenteed dat het kweken van hennepplanten vroeger slechts sporadisch voorkwam, en meestal het 'amateuristische' werk was van gebruikers die op een goedkope manier in de eigen behoeften wilden voorzien, maar sinds de tweede helft van de jaren negentig van de vorige eeuw geëvolueerd is naar een (bijzonder) professionele sector. Het resultaat zijn 'steeds grotere' en 'ingenieus geconstrueerde' plantages, gerund door Nederlandse 'zware' jongens, waarvan de oogst voor de Nederlandse markt (lees: de coffeeshops) bestemd is. De Nederlanders exporteren niet alleen nederwiet maar ook knowhow. Veel plantages worden gefinancierd en/of georganiseerd door Nederlanders (of Nederlandse grow- of coffeeshops), terwijl Vlaamse telers, eventueel na tussenkomst van stromannen, enkele kamers, een hangar of een serre ter beschikking stellen van de Nederlanders.

Het beeld van de cannabisteelt in Vlaanderen dat we via de media krijgen, is uiteraard bijna volledig gebaseerd op de vaststellingen of ontdekkingen die politiediensten doen (Federale Politie, 2005; Van Gelder, 2005). Dat vertoog weerspiegelt in ieder geval een deel van de werkelijkheid en informeert ons enigszins over bepaalde segmenten van en specifieke telertypen die actief zijn op de cannabismarkt. Anderzijds is het beeld dat op basis van de mediaberichtgeving wordt geconstrueerd niet representatief voor de werkelijke omvang of aard van de cannabisteelt in Vlaanderen. De berichtgeving is op zijn minst drie keer selectief en daardoor zeer sterk gekleurd. Ten eerste doordat niet alle cannabisplantages door de politiediensten worden opgespoord en/of ontdekt, ten tweede doordat niet alle ontdekkingen of ontmantelingen van cannabisplantages door de politie aan de media worden gemeld, en ten derde doordat niet alle feiten die journalisten ter ore komen de krant halen. Het is evident dat de grootste en spectaculairste kwekerijen (wat het ingenieuze of 'originale' karakter van hun opstelling betreft) meer kans op media-aandacht maken dan de kleinere. Overigens, sinds de eeuwwisseling verrichten de politiediensten meer proactief en doelgericht onderzoek naar cannabisteelt, en sindsdien domineert de mediaberichtgeving over grotere, 'professioneel uitgeruste' plantages en over de binnenteelt.

Eenzijdige wetenschappelijke aandacht

Het eenzijdige beeld van de inheemse cannabisteelt in de Vlaamse media (o.m. de associatie met ‘professionele’ en ‘crimineel georganiseerde’ ondernemers) wordt wellicht nog versterkt door de beperkte wetenschappelijke inzichten omtrent het fenomeen. Empirisch onderbouwde studies naar de cannabisteelt in België, Nederland en elders zijn relatief schaars, en het empirisch materiaal van de onderzoekers is - alweer - veelal gebaseerd op politiedossiers en het perspectief van de bestrijders.⁴ In de Verenigde Staten construeerde Weisheit begin de jaren negentig al een typologie van commerciële kwekers op basis van interviews met gearresteerde kwekers en opsporingsdeskundigen (Weisheit, 1990, 1991, 1992). In Canada analyseerden Plecas en collega's opnieuw enkel politiedossiers inzake cannabisteelt (Plecas e.a., 2005).

Ook in Nederland concentreerden bijna alle onderzoekers zich op de vaststellingen van politie, en dus op de meer grootschalige en commerciële segmenten van de cannabisteelt. Bovenkerk en Hogewind (2002) schetsten op basis van interviews met politiemensen vooral het profiel van de bedrijfsmatige grootproducenten en de organisatoren van de bedrijfsmatige thuisteelt, en van de professionaliteit en organisatie achter de plantages die via politieacties in Nederland werden ontdekt. Op basis van die data argumenteerden zij dat hennepsteelt geen onschuldig tuinieren meer is maar een zaak van georganiseerde misdaad. Korf bestudeerde vooral de registratiepraktijk bij de Nederlandse politieregio's (Korf, 2002; Wouters, Korf & Kroeske, 2007). Spapens, Van den Bunt en Rastovac (2007) concentreerden zich in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) op de bedrijfsmatige wietteelt, op basis van dossiers van afgesloten opsporingsonderzoeken, en maakten daarbij bovendien gebruik van een theoretisch begrippenkader (het ‘criminele netwerk’ en ‘criminele bedrijfsproces’) dat weinig ruimte laat voor de studie van andere marktsegmenten. En het zeldzame Nederlandse onderzoek dat doelbewust geen gebruik maakt van politiedossiers maar van etnografische technieken focust eveneens op interviews met grote kwekers en andere ondernemers in de commerciële cannabisbranche (Maalsté & Panhuysen, 2007).

Het sterk gekleurde beeld van de cannabismarkt, zowel in het media-vertooog als in het wetenschappelijke discours, biedt erg weinig informatie over de meer kleinschalige en niet-commercieel ingestelde teler-

4 Voor een overzicht van empirische bevindingen uit Nederlandse en Belgische studies en van standpunten van verschillende experts, zie Decorte (2008).

typen, hun aantallen en hun percepties van de markt, en hun onderlinge verhoudingen tot andere, professionele en/of criminele segmenten. Toch maken de bevindingen van de zeldzame studies die zich bijvoorbeeld wel op kleinschalige teeltvormen hebben gericht, duidelijk dat deze andere segmenten geen onbelangrijk onderdeel van de cannabismarkt vormen. In Nederland is de econoom Jansen wellicht de enige die in zijn analyses van de cannabismarkt ook wees op de 'profijtelijke kleinschaligheid' als wezenskenmerk van de cannabisbranche (1993, 1996, 1999, 2002). In België rondde het Instituut voor Sociaal Drugs-onderzoek eind 2007 een grootschalige studie af naar de patronen en motieven van de meer verborgen populatie van (kleinschalige) cannabisbistellers (Decorte & Tuteleers, 2007). Dergelijke studies doen vermoeden dat - naast de grootschalige teelt - ook het segment van de kleinschalige thuisteelt een belangrijk en niet te onderschatten aandeel van de gehele cannabismarkt vormt, niet alleen omdat het vermoedelijk over zeer grote aantallen gaat, maar ook omwille van een aantal kenmerken van deze cannabisproducenten.

Zo blijkt uit de resultaten van de studie van het Instituut voor Sociaal Drugsonderzoek (ISD) bijvoorbeeld dat ook de niet-commerciële telers over heel wat knowhow beschikken, en vaak gedurende hun kweekerscarrière overschakelen op meer verfijnde en efficiënte teelttechnieken en van buitenteelt op binnenteelt. Als kleine thuishouders voor binnenteelt kiezen, maken sommigen gebruik van een 'professionele' technische uitrusting (bijv. timer, luchtfilter, koolstoffilter, afzuigstelsysteem), ook wanneer zij geen uitdrukkelijke commerciële doeleinden hebben. Enerzijds is het verbouwen van cannabis erg makkelijk geworden, door de ontwikkeling van zaden en variëteiten die heel geschikt zijn voor ons klimaat. Anderzijds is de kennis van teelttechnieken niet het monopolie van een kleine kring grootschalige (en criminele) producenten, maar makkelijk consulteerbaar via internet, handboeken en vaktijdschriften. Professionalisering hangt dus niet altijd samen met criminalisering.

Een andere belangrijke vaststelling die niet of nauwelijks aandacht krijgt in het mediavertoog of het wetenschappelijke discours is dat veel kleine thuishouders telen omdat ze het 'sterke' en 'chemische' product van de coffeeshops beu zijn, en verlangen naar een 'milder', 'gezonder' en 'biologisch' product. Sommige telers trachten hun kweektechnieken te verfijnen om een meer kwaliteitsvol product te bereiken, maken juist daarom gebruik van 'professioneel' kweekmateriaal, en benadrukken onder elkaar het belang van 'biologische' kweekstrategieën (Decorte & Tuteleers, 2007). Dat zou erop kunnen wijzen dat meer mensen hun eigen cannabis telen, omdat ze niet te-

vreden zijn met het product dat commercieel ingestelde telers tegenwoordig aanleveren. Als dat een effect is van de beleidsstrategieën die tot nu toe werden gehanteerd, dan is het hoog tijd om de balans op te maken van de gebrekkige beeldvorming in de media en in het wetenschappelijk onderzoek dat de beleidsmakers inspireert.

Lessen voor beleidsmakers

In Nederland heeft de overheid een aantal jaren geleden geopteerd voor een harde politieke en justitiële aanpak van de wietteelt, met geavanceerde opsporingstechnieken en regelmatige 'rooidagen'. Dat politieoptreden heeft echter niet het beoogde effect (Bergmans, 2006). De hennepeteelt is door het gevoerde beleid niet teruggedrongen, maar de cannabismarkt is wel criminel en harder geworden. Ervaren kwekers van de oude stempel en kleine thuistelers houden ermee op, omdat zij het risico betrapte te worden niet wensen te lopen. De telers die de plek van de kleinere en 'idealistische' wietkwekers op de markt innemen, zijn keiharde ondernemers en handelaren (Maalsté & Panhuysen, 2007), die soms hun sporen op andere illegale terreinen hebben verdiend. Ze zijn niet in kwaliteit geïnteresseerd maar in de financiële opbrengsten. Ze introduceren malafide praktijken (bijv. verzwaren van wiet, gebruik van chemicaliën) en, erger nog, calculeren bestraffing als een professioneel risico in. Als er een causaal verband bestaat tussen het gevoerde bestrijdingsbeleid en het toenemende criminele karakter van de cannabisbranche, dan moeten we vraagtekens zetten bij de inzichten waarop die beleidsstrategie is gestoeld.

Ook in België hangen de media, gevoed door uitspraken van politiedeskundigen, graag het beeld op van een exponentieel groeiende teelt, die almaar professioneler wordt en in handen is van criminele organisaties (Federale Politie, 2005). In diezelfde logica wordt de groeiende cannabisteelt in Vlaanderen vooral een effect van de strengere aanpak van de cannabisteelt in Nederland genoemd; onze noorderburen hebben het fenomeen in onze richting gepusht, zo heet het. Overigens, een kafkaïaans neveneffect van de verplaatsing van een deel van de Nederlandse teelt naar België is dat een deel van de geproduceerde cannabis naar Nederlandse coffeeshops wordt geëxporteerd, om dan - aangezien Belgen een bijzonder belangrijk cliënteel van de Nederlandse coffeeshops in de grensstreken zijn - vervolgens weer in gebruikershoeveelheden in België te worden ingevoerd. Die sociologische realiteit geeft aanleiding tot een wel heel onzinnige vorm van politieke gekisbebis tussen Nederlandse en Belgische grensgemeenten. En ook dat is gefundenes Fressen voor de media.

De Belgische opsporingsdiensten pleiten er daarom voor om van de bestrijding van de inheemse cannabisteelt een nationale prioriteit te maken, en vragen extra manschappen en meer juridische en technische mogelijkheden. Dat is echter geen structurele oplossing en bovendien een kortzichtige strategie met vervelende onbedoelde neveneffecten, zo heeft de Nederlandse aanpak ons geleerd. Een eenzijdige verharde aanpak zal ook in België alleen maar leiden tot enige verschuiving of een gedaanteverandering van de cannabisteelt, en zal de criminele organisatie van en criminaliteit in de cannabisbranche wellicht alleen maar doen toenemen.

Het succes van het drugsbeleid in Nederland en België mag niet alleen aan de verplaatsingseffecten ('waterbedeffect') worden afgemeten. Het loont de moeite om na te gaan of er (causale) verbanden zijn te leggen tussen de belangrijke gedaanteverwisselingen en trends op de cannabismarkt en het gevoerde bestrijdingsbeleid zelf. Beleidsmakers die een beleid willen voeren dat erop gericht is om de meest schadelijke aspecten van het cannabisgebruik te verminderen, moeten rekening houden met het effect van hun beleidsstrategieën op alle marktsegmenten en alle telertypen. Een verstandige beleidsstrategie, dat wil zeggen, een realistisch beleid dat er vooral op gericht is om de hele cannabismarkt in de minst onaanvaardbare vorm te 'pushen' en dat erop gericht is om de meest schadelijke aspecten van het cannabisgebruik te verminderen, mag onzes inziens niet gebaseerd zijn op een gekleurd mediadiscours en beperkte wetenschappelijke inzichten.

Literatuur

- Bergmans, S. (2006). *De juridische gevolgen van hennepteelt in (huur)woningen. Is verdere regulering een verbetering van het softdrugsbeleid?* (Dissertatie.) Maastricht: Universiteit Maastricht.
- Bovenkerk, F., & Hogewind, W.I.M. (2002). *Hennepteelt in Nederland: het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding*. (Politie en Wetenschap, nr. 8.) Utrecht: Willem Pompe Instituut voor Strafwetenschappen.
- Decorte, T. (2007). Characteristics of the cannabis market in Belgium. In J. Fountain & D.J. Korf, *Drugs in society: European perspectives* (pp. 28-38). Oxford/New York: Radcliffe.
- Decorte, T. (Ed.) (2008). *Cannabisteelt in de lage landen. Perspectieven op de cannabismarkt in België en Nederland*. (ISD-Reeks nr. 5.) Leuven: Acco.
- Decorte, T., & Tuteleers, P. (2007). *Cannabisteelt in Vlaanderen. Patronen en motieven van 748 telers*. (ISD-reeks nr. 3.) Leuven: Acco.
- Federale Politie (2005). *Analyse cannabisplantages in België*. (Ongepubliceerde strategische analyse.) Brussel: Federale Politie.
- Gelder, J. van (2005). *Analyse cannabisplantages in België*. Brussel: Federale Politie België/Centrale Dienst Drugs.

- Heijden, A.W.M. van der (2006). *De cannabismarkt in Nederland. Raming van aanvoer, productie, consumptie en uitvoer*. Zoetermeer: Korps Landelijke Politiediensten/ Dienst Nationale Recherche Informatie.
- Hough, M., Warburton, H., Few, B., May, T., Man, L., Witton, J., & Turnbull, P.J. (2003). *A growing market: The domestic cultivation of cannabis*. Joseph Rowntree Foundation & National Addiction Centre.
- Jansen, A.C.M. (1996). Het succes van de Nederlandse marihuana-teelt. *Economisch Statistische Berichten*, 20 maart, 257-259.
- Jansen, A.C.M. (1993). De Nederlandse marihuana-sector. *Economisch Statistische Berichten*, 31 maart, 294-296.
- Jansen, A.C.M. (1999). Eurocannabis dankt succes aan bestrijding. *Geografie*, juni, 44-48.
- Jansen, A.C.M. (2002). De economie van de cannabissector. *Economisch Statistische berichten*, 5 april, 276-278.
- Kerssemakers, R. (1997). Bestrijdingsmiddelen bij de teelt van marihuana. *Tijdschrift voor Alcohol, Drugs en andere Psychotrope stoffen*, 22, 231-232.
- King, A.L., Carpentier, C., & Griffiths, P. (2004). *An overview of cannabis potency in Europe*. Lissabon: EMCDDA.
- Korf, D.J. (2002). De economie van de wietkwekerij: een verkenning. In F. Bovenkerk e.a. (Red.), *Hennep-teelt in Nederland. Het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding* (pp. 251-266). Utrecht: Willem Pompe Instituut voor Strafwetenschappen.
- Maalsté, N., & Panhuysen, M. (2007). *Polderwiet. Een veelzijdig en onthullend beeld van de wiet-teelt in Nederland*. Baarn: De Fontein.
- Plecas, D., Malm, A., & Kinney, B. (2005). *Marihuana growing operations in British Columbia revisited 1997-2003*. Abbotsford: Department of Criminology and Criminal Justice/University College of The Fraser Valley.
- Spapens T., Bunt, H. van de, & Rastovac, L. (2007). *De wereld achter de wiet-teelt*. Den Haag: Boom.
- Weisheit, R.A. (1990). Domestic marijuana growers: Mainstreaming deviance. *Deviant Behavior*, 11, 107-29.
- Weisheit, R.A. (1991). The intangible rewards from crime: The case of domestic marijuana cultivation. *Crime and Delinquency*, 37, 506-527.
- Weisheit, R.A. (1992). *Domestic marijuana. A neglected industry*. New York: Greenwood Press.
- Wouters, M., Korf, D.J., & Kroeske, B. (2007). *Harde aanpak, hete zomer. Een onderzoek naar de ontmanteling van hennepkwekerijen in Nederland*. Amsterdam: Rozenberg.